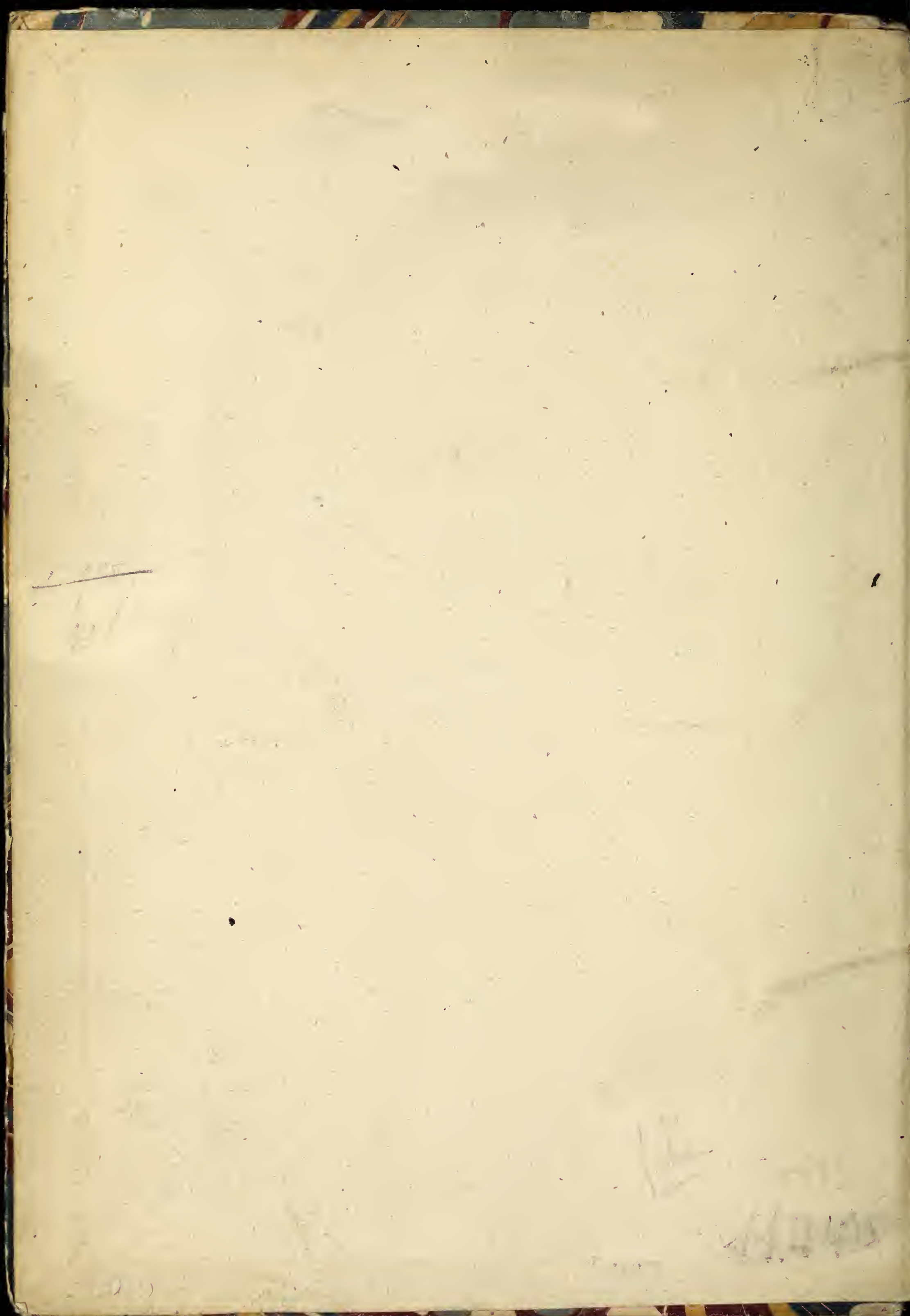

M. ANTONII MVRETI. I. C. ET CIVIS ROMAN.

Oratio,

Habita Romae in Funere KAROLI IX. *Gallorum Regis.*

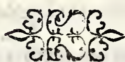

FLORENTIÆ
Apud Iuntas.
MDLXXIIII.

M. ANTONII MVRETI I. C. ET CIVIS ROM.

Oratio

Habita Romae In Fvnere Karoli ix. Gallorum Regis.

OC igitur vnum restabat adflictis ac pæne prostratis infelicis Galliæ rebus, vt Karolus Rex, quo se illa recreabat ac solabatur vno, de quo cogitãs, in quem intuẽs, omnium quas excepit acerbitatum memoriam deponebat, cum bonorum animos ad aliquam spem quietis erigere cœpisset, in ipso ineuntis adolescentiæ flore, acerba atq. immatura morte raperetur? O fallaces hominum spes, o incerta vota, o lubrica & ancipitia humanæ vitæ curricula. Merito lacrymis oculi omnium madent: merito omnia planctibus gemitibusq. circumsonant: merito vndiq. querelæ & lamentationes exaudiũtur. Tu ipse Beatiss. Pater, cuius & in prosperis rebus spectata moderatio est, & in aduersis animi magnitudo, in tanto casu cohibere dolorem non potes: quasq. lacrymas grauitas & constantia retinere, ac frenare consue-

uerat, eas nobilissimi omnium regni miseratio, et paterna caritas elicit. Planeq. alijs in rebus quærenda est forti tudinis ac constantiæ laus: in tam graui vulnere tam dubijs ac formidolosis Christianæ reip. temporibus accepto, immanis quædam duritia esset, non flere, nō ingemiscere, non commoueri. Qualem enim quantumq. Regem, & quanta, non dicam indole, quod tamen in homine adolescente satis esse videretur, sed quanta omnium regiarum virtutum copia præditum amisimus? Quem cum diuina prouidentia, annos natum non amplius decem, in illo celsissimo maiorum suorum solio collocasset; quantas ille iam tum, quamq. crebras, in illa ætate, quae nihil cogitare, nihil loqui, nisi leue ac ludicrum, solet, inusitatæ cuiusdam & inauditæ prudentiæ significationes dedit? Incredibile dictu est, quàm sæpe ille in deliberationibus publicis sapientissimorum senum sententiæ puerulus anteuerterit, quæq. illi dicere in animo habebant, ea prior ipse protulerit: nemo vt esset, cui non, in tanta annorum immaturitate, tanta mentis & consilij maturitas diuinum potius quiddam, quàm humanum, videretur. Est certe, est aliqua vis originis ac sanguinis: quosq. magnis ac nobilibus populis rectores destinauit præpotens ille rerum omnium moderator Deus, in eis plærumq. virtus non expectat annos: sapientiæq. semina in eorum animis & comprehendunt facilius, & tempestiuius adolescunt. Iam quæ laus in filijs præcipua est, reuerentia aduersus parentes, & eorum præceptis ac monitis obtempe-

temperatio, ea ille ita præstitit, vt numquam omnino neque priuatis neque publicis in rebus voluntas ipsius à sapientissimæ matris consilio discreparit. Quid? in fratres quanta, quamque se omni ex parte prodens caritas? Quod & semper alias cognitum est & proximè cum ab Henrici Regis in Poloniam proficiscentis amplexu auelli non poterat, seq. a vita relinqui, quòd ab eo relinqueretur, putabat. De pietate autem in Deum, & de ardentissimo studio, quod semper habuit conseruandæ ac propagandæ catholicæ religionis, quid ego nunc plura prædicem, aut quid res in omne æuum omnium scriptorum ingenia fatigaturas exornare in hac mediocritate ingenij, & in his temporis angustijs coner? Cui enim ignotum est, aut cui notius, quam tibi, Beatissime Pater, vobisq. omnibus patres amplissimi, quos ille labores pertulerit, quibus difficultatibus conflictatus sit, quæ pericula subierit, quibus damnis se regnumq. suum sponte multauerit, dum quiduis satius esse ducit, quam vt quidquam in Gallia, se viuo, de Christianæ religionis integritate minueretur? Qui quot annos regnauit, totidem continenter pro fidei defensione pugnauit. Etenim taetra illa natio perditorum ac profligatorum hominum, qui fraudibus ac mendacijs suis nuper delapsæ de cælo & sibi solis patefactæ veritatis nomen obtendunt: qui, quòd ad legem Dei cupiditates suas dirigere grauantur, legem Dei ad cupiditates suas detorquere conantur: quorum conspirationes

sub

ſub Henrico ſecundo initæ, ſub Franciſco ſecundo leuiter patefactæ, ſuſceptis a Karolo regni habenis, aperte ſe ac propalam effundentes, florentiſsimum, dum per illos licuit, Galliæ regnum omni ſcelere ac crudelitate lacerarunt, non tam id agebat, quamquam id quoq., vt regiam auctoritatem conuelleret, quàm vt regnum ab eccleſiæ communione diuelleret. At ille generoſi ſeminis adoleſcens, qui amorem dei & eccleſiæ cum ipſo nutricis lacte ſuxiſſet, totaq. mente penitus combibiſſet, articulatim ſe prius concidi ac comminui paſſus eſſet, quàm à recta illa regula patriæ & auitæ religionis abduci. Itaque dum purgare regnum ſuum illis peſtibus nititur, dum illius hydræ in ſuam, & aliorum perniciem contumacis adſidue renaſcentia capita amputare conatur: quattuordecim, tot enim regnauit, annos in perpetuis bellorum fluctibus, & in perpetua regni ac vitæ ſuæ dimicatione trāſegit. Ut, niſi pulcherrimum illud Chriſtianisſimi cognomen à maioribus ſuis hereditarium accepiſſet, id ipse ſibi poſterisq ſuis sua virtute peperiſſet. Quin etiam cum capitales quidam ac nefarij homines dicerent, facilem ei eſſe et expeditam viam non modo ad pacandum regnum suū, sed etiam ad fines illius ſine vllo labore amplificandos ac proferendos, ſi remittere aliquid de tanto illo vetuſtæ religionis conſeruādæ ſtudio vellet: magno animo auersatus ac deteſtatus illorū conſilia, omnes ſibi coronas, omnia regna, omnia imperia sordere dixit præ illa immortalitatis corona, quam ſibi in cælo repoſitam eſſe confideret. Cumq.

cum

eum exaggeranda hostium multitudine ac viribus perterrefacere vellent: Dominus, inquit, dominus ipse eos interficiet spiritu oris sui. Prope superuacaneum videri potest, cum de tam Christiano Principe verba faciam, quanta illius erga sedem Apostolicam obseruantia fuerit dicere. Quo enim quisq. Christum ipsum sanctius et religiosius colit, eo studiosius & magis ex animo vicarios ipsius colat necesse est. Quomodo ille de Pio V. cuius memoria in benedictione est, & sentiebat & loquebatur? Quem sibi non hominem, sed angelum quendam humana inter mortales specie versantem videri dicebat: cuius monitus tanquam cælestia quædam oracula reuerebatur. Nam de te Beatissime Pater, qui successor illius omnium votis expetitus, diuino consilio delectus; tam subita tamq. admirabili totius sacro sancti collegij cõsensione declaratus es, quàm magnifice in omni sermone prædicare solitus esset, dicerẽ: si, quàm facile præstas, vt ab omnibus vno ore laudaris; tã libenter eos, a quibus laudaris; audires. His ille artibus ita sibi bonorũ omnium animos voluntatesq. deuinxerat, vt, quamquam ex eius ætate & temperatione corporis probabiliter sperare poterant, diu se illius virtute fruituros, cuperent tamen omnes, si fieri potuisset, partem aliquã vitæ suæ conferre ac contribuere, & annis suis vitam illius prorogare. Sed nihil in humanis rebus firmũ, nihil stabile, nihil diuturnum reperiri potest. dum condocefacere nos vult Deus, terram nobis, non pro domicilio, sed pro diuersorio datam: hanc, quæ vita dicitur, non tã

vi-

vitam eße, quàm iter ad vitam: in cælo, non in terra, nobis esse spem defigendam ac collocandam: agitat omnia arbitratu suo, & quæ solida ac firmis nixa radicibus putantur, ea momento temporis vertit. Cum vexata tot calamitatibus Gallia paululum tolleret oculos, & Dei ac Regis sui perduellibus partim fractis ac domitis, partim captis ac comprehensis, tandem aliquando se post tot mala respiraturam sperare inciperet: ecce tibi lenta & omnem fallens medicorum industriam febris, vires adolescentis immortalitate digni, & nati ad relinquendum omnibus bonis perpetuum desiderium sui, ita paullatim attriuit ac labefactauit, vt ad postremum ineuitabilem ei attulerit ex hac vita migrandi necessitatem. Quod vbi percrebruit, qui tũ plangor omnium, quae complorationes, quae lamentationes fuerunt? Alius sibi scindebat capillum, alius lacerabat genas, alius pectus & humeros crebris ictibus verberabat; alij interire amores ac delicias Galliæ, alij cadere columen religionis, alij catholicorum praesidium deijci, alij alia, quae diuersis diuersa non diuersus suggerebat dolor, miserabiliter querebantur. Ipse vnus interritus, & aequissimo animo exitum diuinae voluntatis expectans, cum matrem, vxorem, fratrem, ceterosq. propinquos ad se conuocari iussisset: primum quidem sacramenta, quibus morituri praemuniri & Deo conciliari solent, omnia & poposcit, & magna cum animi summissione ac diuinae maiestatis veneratione suscepit: deinde vero contestatus, eo tantum sibi molestam esse mortem, quòd fratrẽ

suum,

suum, tum Poloniae, mox etiam Galliæ regem futurum, moriens complecti non posset: ceteroqui gaudere se, quod tantum successorem habiturus esset, cuius singulari, et tot iam documentis comprobata virtute, non dubitaret fore, vt res Gallicae feliciter componerentur: interea obtestari atque obsecrare matrẽ, vt regni gubernacula susciperet, quáque prudentia regnum sibi tot annos conseruasset, eadem fratri suo conseruaret: sese iam tunc omnem potestatem regiam in eam vsque ad fratris reditum transferre; hortari ceteros, vt ipsius primum, deinde fratris, cum reuertisset, imperio amánter ac fideliter obtemperarent; praecipue autem, ne quid vnquam prius aut antiquius haberent conseruatione catholicae religionis: ex ea bona omnia fluere: ea neglecta, collabi ac concidere omnia: Sed iam valete, inquit, & mei memores este: ego enim ad Deũ vocor: quem vt aequiorem ac placabiliorem peccatis meis iudicem experiar, vestris me omnium adiuuari precibus postulo. Haec fatus, deficiente iam & moribunda voce, tuum Christe Iesu nomen inuocans, tuã sanctissima Virgo apud filium opem implorans, ad vos, vt confidimus, euolauit. Ac si quidem ipsum spectemus, gratulari ei potius quàm lugere debemus. Regnum enim terrestre caelesti, laborem quiete, mortalitatẽ immortalitate mutauit. Quòd mortuus est, humanae fragilitatis est: quòd ita mortuus, diuinæ cuiusdam felicitatis. Bonum certamen certauit, cursum consumauit, fidem seruauit. Aut iam coronauit eum Deus, aut breui, tuis Beatissime Pater, & totius ec-

clesiae precibus adductus, coronabit corona iustitiae, quã promisit diligentibus se. At illam tot regum matrem, toties iam custodem ac conseruatricem regni, ipsa sua felicitate miserandam, quo nunc, quo tandem esse animo creditis? Quae ex summis honoribus summos dolores consecuta, ter iam, & in viro, & in duobus filijs mortua, vitae suae superstes, toties ore suo eorum clausit oculos, a quibus claudi cupiebat suos: tam saepe eis officia praestitit, quae sibi ab eis praestari maluisset. Quid illa fortissimarum domina gentium Gallia? quae sibi eodem funere cum Rege suo efferri visa est, quae iacet adhuc perculsa & attonita tanto vulnere, metuens, ne, illius atrocitate, etiam illa, quae cõsanuisse videbantur, recrudescant. Pro Deus optime maxime, etiam cum vlcisceris, benefice, etiam cum poenas exigis, misericors: quibus tam grauibus culpis tam diuturnã in se iram tuam Gallia prouocauit? Quattuordecim iam anni sunt, & eo amplius, cum illud potentissimum & memoria nostra florentissimum regnum perpetua bellorum ciuilium serie ita & ab alienis & a suis vexatur ac diripitur, vt de eo iam dici possit, quod scriptum est apud prophetam. Residuum erucae comedit locusta; & residuum locustae comedit bruchus; & residuum bruchi comedit rubigo. Atque vt magis intelligatur, id diuina vltione fieri, quoties inibi esse videtur, vt iamiamq. componantur ac tranquillentur omnia, in ipso, vt ita dicam, portu frangitur nauis. Properarat Henricus II. pacẽ cum Philippo rege Catholico quibuslibet condicionibus facere, vt expeditus

peditus

peditus belli curis, huius mali nascentis semina elideret: In ipso eius rei conatu ac molitione, inopinata morte subla tus est. Sub Francisco secundo, conspiratione detecta, spes obiecta erat fore, vt paucorum supplicio, ceterorum auda cia in perpetuum reprimeretur. Ante ipse mortuus est, quàm de sontibus comprehensis supplicium sumeretur. Nunc nuper eò rem perduxerat Karolus Nonus, vt omnes instare finem malorum existimarent. Aliter deo visum est: qui Henrico Tertio Galliae & Poloniae regi, quem tam multis tamq; illustribus argumentis sibi carissimum esse declarauit, hanc felicitatem, vt speramus, reseruare maluit. Neque dubium est, hoc ita euenturum, si omnes nos a vitijs nostris auersi, quae dei placandi certissima ratio est, tota mente cõuertamur ad Deum, eumq. adsidue obsecremus, vt compescat iram suam: & quãdo Karolum in sinum, vt speramus, suum excepit, Henrici Tertij ductu, sub Gregorio XIII. raptores quidem lupos interfici, oues autem, quae aberrarunt, in ouile suum reduci velit. Ita eueniat, Ita eueniat domine Iesu, cui laus omnis & gloria debetur in omnem aeternitatem.

DIXI.

KAROLVS. IX. REX. GALLIAE. NATVS. EST. V. KAL. QVINCTIL. MDL.

REGNARE. COEPIT. NON. DECEMB. M. D. LX.

OBIIT. III. KAL. IVNII. M. D. LXXIIII.

IVSTA. EI. PERSOLVTA. SVNT. ROMAE. IN. SACELLO. PONTIFICIO. X. KAL. QVINCTIL. M. D. LXXIIII.

